

Postavení cizinců v ČR je ovlivňováno stavem správy cizinecké agendy tj. od udělování víz, přes prodlužování povolení k pobytu, po podmínky na trhu práce a účasti na systému zdravotního a sociálního pojištění, které je v současné době ne příliš vyhovující. Nastavené podmínky na českém pracovním trhu, hlavně příspěvky plynoucí do sociálního systému nedávají cizincům mít možnost při ztrátě zaměstnání sebemenší výhodu v oblasti podpory v nezaměstnanosti a případné rekvalifikace. Při ztrátě zaměstnání okamžitě cizinec ztrácí i povolení k pobytu. Tato situace vede podstatnou část migrace do oblasti šedé ekonomiky, která na jedné straně způsobuje významné daňové úniky a na straně druhé zbavuje cizince jakékoliv právní ochrany.

Návrhem na opatření by bylo nastavení přístupu k zaměstnávání a k podnikání tak, aby živnostenské oprávnění nesloužilo jako nástroj k obcházení normálního pracovního povolení, neboť přístup k živnostenským oprávněním a dlouhodobým pobytům na jejich základě je relativně jednoduchý. Při splnění daných podmínek má cizinec nárok na vydání živnostenského oprávnění. Živnostenský úřad nemá právo přezkoumat skutečný stav přínosu živnosti, kvalifikaci nebo schopnost cizince komunikovat česky, což by bylo legitimním požadavkem vůči člověku, který chce v ČR samostatně podnikat.

Naopak přístup k pracovnímu povolení je kritizován cizinci i některými pracovníky úřadů práce jako příliš administrativně náročný. Povolení pro získávání pracovníků ze zahraničí, o které musí zaměstnavatelé žádat, je nadbytečnou administrativní zátěží pro ně i pro úřady práce. Za samoučelnou administrativní překážku je považována i povinnost předkládat osvědčení o zdravotním stavu. Od participace na legálním pracovním trhu odrazuje cizince i povinnost platit vysoké sociální pojištění, aniž by je mohli po dobu deseti let v praxi využít. Za spravedlivý je přitom možné považovat model častý v zahraničí, kdy po určité době přispívání do systému mohou cizinci buď dostat svůj příspěvek zpět, nebo v rozumné míře využívat dávek.

Důležité je usnadnit přístup na pracovní trh a zamezit zneužívání živnostenského zákona.

Řešením tohoto problému by bylo, kdyby k získávání živnostenského oprávnění pro cizince bylo podmíněno jazykovou zkouškou, případně posudkem obecního úřadu o místní potřebnosti na základě předloženého podnikatelského plánu. Naopak by byla odbourána nefunkční administrativní překážka v podobě povinného zápisu do obchodního rejstříku, která komplikuje život legitimním podnikatelům.